

**Adres secretariaat:
Bernhard de Vries
Roerdomplaan 222
7905 EL Hoogeveen**

MYCOLOGISCH WAARDEVOLLE FIJNSPARBOSSEN IN DRENTHÉ

Tussenrapportage over 2012

Rob Chrispijn en Eef Arnolds

Inleiding

In Nieuwsbrief 13 (juli 2012) van de Paddenstoelenwerkgroep Drenthe (PWD) is een nieuw project aangekondigd om de meeste waardevolle sparrenbossen in Drenthe te identificeren. Voor de achtergronden en doelstellingen van dit project wordt verwezen naar dit artikel dat als bijlage 1 wordt meegezonden.

Methodiek

In het najaar van 2012 zijn door leden van de PWD tientallen fijnspaarpercelen bezocht, voornamelijk oudere percelen in de grote boswachterijen in Drenthe, maar ook daarbuiten en enkele jonge bossen op voormalig bouwland. Sommige resultaten van 2011 zijn ook in dit tussenrapport verwerkt. Daarmee is de voorgenomen inventarisatie van Drenthe uiteraard nog lang niet volledig. De werkzaamheden worden in het komende veldseizoen van 2013 voortgezet.

De bezoektijd kon variëren van minder dan een half uur als er weinig te vinden was tot twee uur wanneer een perceel er veelbelovend uitzag en/of veel bijzonderheden opleverde. De percelen lagen in boswachterijen steeds binnen één genummerd bosvak. Deze vaknummers worden bij de bespreking van de resultaten ook als uitgangspunt genomen. De resultaten hebben alleen betrekking op het vakgedeelte waar Fijnspaar als hoofdboom voorkomt.

Alle kenmerkende soorten paddenstoelen voor fijnspaarbossen werden genoteerd op een veldformulier, evenals kenmerken van het sparrenperceel, zoals het voorkomen van andere boomsoorten, dominante soorten in de kruidlaag, de mate van mosbedekking en de dikte van het organische profiel. Een voorbeeld van dit formulier is te vinden in bijlage 2.

Aan de kenmerkende soorten en andere indicatieve en zeldzame soorten is een puntenwaardering toegekend, variërend van 1 tot 5. Deze waardering is gebaseerd op een afweging van vier factoren: (1) mate van kenmerkendheid van een soort voor sparrenbossen; (2) eventuele plaats op de Rode Lijst van paddenstoelen (Arnolds & Veerkamp, 2008); (3) zeldzaamheid; (4) indicatiewaarde voor bijzondere

milieuomstandigheden. Het totaal aantal punten per perceel is representatief voor de mycologische waarde (MW).

Uitgaande van de tot nu toe verkregen resultaten kan de mycologische betekenis van de waardevolle sparrenbossen als volgt worden ingeschaald:

Aantal punten	Mycologische waardering
51-75	Uiterst waardevol
26-50	Zeer waardevol
15-25	Waardevol

Resultaten

De hier gepresenteerde resultaten zijn voorlopig. Zoals gezegd zijn lang niet alle Drentse sparrenpercelen onderzocht en de resultaten worden mede bepaald door het aantal bezoeken en de periode waarin een terrein bezocht is. Als een bezoek laat in het seizoen viel, was dit van invloed, onder meer omdat een groot aantal soorten gordijnzwammen zich in 2012 in de loop van november al bijna niet meer lieten zien.

De resultaten worden vermeld voor de verschillende boswachterijen. Alleen sparrenpercelen met tenminste 15 punten worden hier expliciet genoemd en soms kort besproken. Vakken die lager scoren kunnen bij verder onderzoek alsnog waardevol blijken te zijn, afhankelijk van de tot nu toe uitgevoerde inventarisaties (zie methodiek).

Nationaal Park Drents Friese Wold

drie vakken bezocht in 2011: 206, 3+4, 325

Vak 206. Dit vak is goed bekend bij de PWD omdat er een schelpenfietspad door heen loopt waar langs veel Rode-lijstsoorten groeien, zodat het vanaf 1999 een meetpunt is in het paddenstoelenmeetnet. Tijdens één bezoek in 2011 is alleen gekeken naar de soorten die groeiden in het bos zelf. De berm van het fietspad werd genegeerd omdat dit bezoek bedoeld was om als referentie te dienen en te zien wat een als waardevol bekend staand fijnsparbos kan opleveren. In dit geval, van deze ene keer: **MW 34**

Vak 3 en 4. Eén bezoek in 2011: **MW 29**. Inmiddels is aan de randen van deze percelen een flink deel geheel gekapt, maar het centrale deel is in tact gelaten.

Nationaal Park Dwingelderveld

Vak 71. Dit sparrenbos is een aantal jaren terug aangewezen als naaldbosreservaat. Dit vak hebben we zowel in 2011 als in 2012 één maal bezocht. Samen: **MW 36**

Boswachterij Ruinen

In 2011 zijn laat in het jaar de vakken 23, 29, 37/38 bezocht. In 2012: 18a, 35(e), 47c, 53a, 62a, 63c. De vakken bezocht in 2012 zijn grondig onderzocht, met als resultaat vier waardevolle tot zeer waardevolle sparrenbossen:

Vak 18a. MW 30

Vak 63c. MW 30

Vak 35e. MW 22

Vak 62a. MW 20

Boswachterij Grolloo

in 2012 zijn de volgende vakken bezocht: 27, 15, 33, 34, 39, 40, 74, 75, 86/87 en 100, evenals de nabijgelegen vakken 221 en 225.

Vak 100. Eén bezoek in 2011, één in 2012. Vrij open bos en niet zo oud, maar desalniettemin nu het op een na waardevolste perceel met een **MW 57**. PWD-lid Roeland Enzlin heeft al uitgebreid contact over deze opstand gehad met boswachter

Paulien Arends. Dit bosvak is ook genoemd in de Nieuwsbrief 13 onder het kopje 'Lichtend voorbeeld'.

Vak 87. MW 25.

Vak 225. deels met vrij jonge Fijnspar, **MW 24.**

Vak 33. MW 18, maar laat in het seizoen bezocht en eveneens veelbelovend.

Vak 27. MW 16, maar laat in het seizoen bezocht en veelbelovend.

Boswachterij Schoonlo

In 2011 en vooral in 2012 zijn de volgende bosvakken (kort) bezocht (en vaak laat in het seizoen): 4, 5, 9, 16, 23, 27, 38, 43, 50, 91, 102, 119, 157, 163, 165, 167, 173, 176, 179, 180, 246. Hiermee zijn alle grotere sparrenbossen in deze Boswachterij tenminste één keer bekeken. Drie vakken scoren als waardevol of zeer waardevol.

Vak 173. MW 26.

Vak 16. MW 25.

Vak 23. MW 16.

Boswachterij Veenhuizen

Bezocht in 2011 de vakken 10, 15, 19, 27, 30, 32

In 2012: 27, 32, 51, 88

Vak 32. Eén bezoek in 2011, drie bezoeken in 2012. De hoogste mycologische waarde tot nu toe: **MW 73.** Door omstandigheden is dit vak in 2012 drie keer bezocht, waardoor de MW ten opzichte van de andere percelen iets geflatteerd is. Het is een gevarieerd, vochtig en mosrijk sparrenbos, dat een keer door ons bezocht is samen met boswachter Aldrik Pot. Hij deelde ons onlangs mee dat dit vak samen met vak 27 op de kaart is gezet als te behouden sparrenbos. Daar is de PWD blij mee!

Vak 27. Twee bezoeken (in 2011 en 2012), **MW 32**

Vak 51. Twee bezoeken in 2012: **MW 32**

Boswachterij Gieten

Bezocht in 2012: de vakken 8, 18, 25, 50

Vak 25. Twee bezoeken, **MW 33**

Boswachterij Sleenerzand

Bezocht in 2012 (laat in het seizoen): vak 1065, 1084, 1094, 1102, 1125

Vak 1094. MW 15

Boswachterij Hooghalen

Bezocht in 2011: vak 55, 56, 62, 63, 64, 71 en 75

Bezocht in 2012: vak 52, 78, 83

Vak 52: MW 25

N.B. Deze boswachterij herbergt vermoedelijk de grootste oppervlakte Fijnsparbos in Drenthe en is nog zeer onvolledig bekeken.

Witteveen, Boswachterij aan oostzijde dorp

Eenmalig bezocht in 2012 alle percelen in het Achterste Veld en rond de Stobbenplas.

Westdorp, zuidkant van N 374 (km 247,2/548,1)

Vrij jong bos op voormalig bouwland, in 2012 eenmalig bezocht. **MW18**

Eeserveen, bosstrook ten noorden van Katteveen (privé)

Vrij jong bos op voormalig bouwland, in 2012 eenmalig bezocht. **MW 18**

Eeserveen, bosstrook ten oosten van Katteveen (km 249,8/544,8)

30 jaar oude Fijnspar op voormalig bouwland.

Eeserveld (km 250,7/545,5)

Vrij jong bos op voormalig bouwland, in 2012 eenmalig bezocht. **MW 20**

Ravenswoud, Compagnonsbossen (Natuurmonumenten) – Friesland

bezocht in 2012: perceel bij kaartcoördinaten 222,0/554,6. **MW 38**

Korte evaluatie van de resultaten tot nu toe.

De hoogte van de Mycologische Waarde blijkt goed overeen te komen met de algehele indruk die ervaren veldmycologen krijgen van een bepaald sparrenperceel. Als vuistregel geldt dat goed onderzochte percelen met een MW lager dan 15 niet bijster interessant zijn voor paddenstoelen en dat er vanaf een score van 25 gesproken kan worden van hoge mycologische waarden. Dat we toch enkele vakken met name genoemd hebben met een MW onder de 25 had te maken met bezoeken laat in het seizoen toen in 2012 vanaf half november vrijwel alle fijnsparbossen slecht scoorden. Een hernieuwd bezoek in 2013 zal moeten uitwijzen hoe groot de werkelijke mycologische waarde van deze percelen is.

Er zijn twee bosvakken die er uit springen met een zeer hoge score, Boswachterij Grolloo, vak 100 en Boswachterij Veenhuizen, vak 32. Ze zijn hierboven iets uitgebreider besproken. Ze komen als eerste in aanmerking voor de status van naaldbosreservaat waarbij het beheer gericht is op het duurzaam laten voortbestaan van sparrenbos ter plekke. Ook de meeste andere van de tien andere percelen met een waarde tussen 26 en 50 komen ons inziens voor zo'n status in aanmerking.

In totaal zijn in 2012 (en 2011) 77 percelen bezocht. Hierbij zijn niet meegerekend tientallen vakken die er op het oog al zo weinig belovend uitzagen dat het verspilling van tijd leek om ze zorgvuldig te inventariseren. Soms is dat toch gedaan om de betrouwbaarheid van de methode en waardering van soorten te testen. Zo is bijvoorbeeld vak 88 in Boswachterij Veenhuizen-Noord door 12 mensen van de PWD onderzocht. Er kon welgeteld één doelsoort genoteerd worden (Sparrenstinktaailing), waarmee de Mycologische Waarde van dit vak op 1 kwam. In een sparrenbos in het Steenberger Oosterveld bij Zuidwolde werd geen enkele doelsoort aangetroffen.

De resultaten tot nu toe zijn in lijn met onze verwachting dat slechts circa 10% van de Drentse sparrenbossen mycologisch van grote waarde is.

Correspondentie adres voor dit project:

Rob Chrispijn
Jodenweg 1
8385 GP Vledderveen
tel. 0521-381934
rob.chrispijn@hetnet.nl

Bijlage 1.

Overgenomen uit *Nieuwsbrief Paddenstoelenwerkgroep Drenthe 13: 6-9. 2012.*

EEN NIEUW PROJECT VAN DE PWD: MYCOLOGISCH WAARDEVOLLE FIJNSPARBOSSEN

Rob Chrispijn & Eef Arnolds

Inleiding

Er is geen provincie waar zoveel Fijnspar is aangeplant als Drenthe. Voor een meerderheid van de natuurbeheerders lijkt dat geen reden tot juichen. Integendeel, zij zien sparrenaanplanten alleen als een verzameling exoten zonder veel natuurwaarden; beter gezegd: die echte natuurwaarden in de weg staan.

Door het onderzoek van de Paddenstoelen Werkgroep Drenthe van de afgelopen twaalf jaar hebben we geconstateerd dat bossen met Fijnspar voor paddenstoelen zeer interessant kunnen zijn door een grote soortenrijkdom, enorme aantallen vruchtlichamen en het optreden van een aantal karakteristieke soorten die elders ontbreken of veel minder voorkomen. Daarnaast hebben oude sparrenbossen een allure, unieke sfeer en schoonheid die we in Drenthe niet graag willen missen. Sommige gebieden doen inmiddels sterk denken aan natuurlijk sparrenbossen in Zuid-Zweden en hun paddenstoelenflora gaat ook steeds meer Scandinavische trekken vertonen.

Grofweg kunnen we twee typen onderscheiden die mycologisch van betekenis kunnen zijn: Jonge aanplanten van Fijnspar op voormalige akkers in het boerenland en oudere fijnsparbossen op voedselarme zandgrond in de grote boswachterijen. Beide typen worden in hun voortbestaan bedreigd en hieronder nader besproken.

Jonge sparrenbossen

In natuurterreinen en boswachterijen zijn de laatste twintig jaar geen sparrenpercelen van betekenis meer aangeplant. Daarvoor moeten we het tegenwoordig hebben van particuliere grondeigenaren in de vorm van landbouwers of de beheerders van nieuw aangelegde landgoederen. Het landgoed Heidehof tussen Rolde en Gieten is van dat laatste een goed voorbeeld. We moeten toegeven dat de rechthoekige blokken met dicht opeen staande jonge sparren uit landschappelijk oogpunt soms geen aanwinst zijn, bijvoorbeeld in een open landschap als de oostelijke veenkoloniën. Ondergroei van betekenis is er ook nauwelijks. De mycologische betekenis van tien tot dertig jaar oude percelen kan echter zeer groot zijn, afhankelijk van de bodem en de voorgeschiedenis.

De meeste jonge sparrenplantages zijn rijk aan paddenstoelen maar in percelen met een dikke, voedselrijke humuslaag zijn dat vooral gewone strooiselafbrekers als de Roodbruine schijnridderzwam (*Lepista flaccida*) en trechterzwammen, waarbij de Slanke anijstrechterzwam (*Clitocybe fragrans*) vaak opvallend talrijk is. Mycorrhizapaddenstoelen zijn hier meestal beperkt tot de Tweekleurige vaalhoed (*Hebeloma mesophaeum*) en enkele vezelkoppen. Mycorrhizapaddenstoelen zijn veel beter vertegenwoordigd in sparrenbosjes op zandige, relatief voedselarme bodems, met karakteristieke soorten als de Slijmige spijkerzwam (*Gomphidius glutinosus*), Peenkleurige melkzwam (*Lactarius deterrimus*) en allerlei gordijnzwammen. Als de bodem door landbouwkundig gebruik rijk is geworden aan kalk, kunnen daar nog zeer bijzondere soorten bij komen als de Amandelslijmkop (*Hygrophorus agathosmus*), Stippelsteelslijmkop (*H. pustulatus*) en Goudgele pronkridder (*Calocybe chrysenteron*). Meer informatie over de paddenstoelen in jonge sparrenbosjes is te vinden in twee artikelen in Coolia (Arnolds et al., 2004; Douwes et al., 2008).

Sparrenbosjes op landbouwgrond zijn aangelegd als productiebos, vaak met subsidies voor bosaanleg of in het kader van het (tijdelijk) vastleggen van CO₂ in hout. Het ligt in de rede dat ze bij een boomleeftijd van omstreeks 50-60 jaar gekapt zullen worden. Het is een open vraag of ze tegen die tijd nog grote mycologische waarden hebben, onder meer vanwege de toenemende strooiselophoping en daarmee samenhangende verzuring van de bovengrond, alsmede door de voortgaande stikstofaccumulatie vanuit de lucht. We hebben nog geen percelen lang genoeg kunnen volgen om conclusies te kunnen trekken. Het is dus zaak om de meest waardevolle jonge percelen in Drenthe in kaart te brengen en hun ontwikkeling te volgen. Dan kunnen we eventueel pleiten voor behoud van bepaalde zeer waardevolle percelen indien ze in gevaar komen.

Oude sparrenbossen

De meeste fijnsparopstanden in Drenthe zijn 50 tot 80 jaar geleden aangeplant op vochtige heidevelden met enigszins lemige ondergrond in boswachterijen en sommige particuliere landgoederen. Ze zijn nu uit bosbouwkundig oogpunt grotendeels kaprijp. In veel beheersplannen wordt uit een oogpunt van natuurwaarden gestreefd naar het omvormen van sparrenopstanden tot gemengd bos via 'groepenkap' (cirkelvormige kapgaten) of tot inheems loofbos via kaalkap. Bovendien bevordert de ongunstige economische situatie het te gelde maken van de levende houtvoorraad. Het omvormingsbeleid geldt trouwens ook voor opstanden van andere ingevoerde boomsoorten als lariks en Douglasspar.

Het zal duidelijk zijn dat een sparrenaanplant die nooit is gedund een wirwar van sprieterige, windgevoelige sparren oplevert, zonder veel belang voor paddenstoelen. Beheer door middel van gelijkmatige dunning draagt aanvankelijk bij aan het ontstaan van voor paddenstoelen waardevolle fijnsparbossen. Helaas kunnen beheerders meestal niet stoppen en wordt ook een 70 jaar oud fijnsparbos nog verder uitgedund. Hierdoor gaat het vochtige microklimaat verloren waar sparrenbossen hun mycologische waarde aan ontlend. De snelheid waarmee waardevolle fijnsparbossen nu worden gekapt of omgezet in gemengd bos lijkt alleen maar groter te worden. In het aan sparrenbossen ooit zo rijke Drents Friese Wold is nog maar één fijnsparbos van enige omvang in tact (Arnolds & Chrispijn, 2011; Chrispijn & Arnolds, 2011). Beheerders zullen zeggen dat er nog heel veel (in hun ogen: te veel) fijnsparren aanwezig zijn. Dit verschil in zienswijze is afhankelijk van de blikrichting: kijk je naar de boom dan zijn er nog genoeg fijnsparren, kijk je naar het sparrenbos dan is dat in rap tempo bezig om te verdwijnen. Zo snel dat zelfs Staatsbosbeheer, een verklaard voorstander van het omvormingsbeleid, bereid is om in hun boswachterijen bepaalde mycologisch waardevolle stukken Fijnspar te sparen. Ook uit een soort historisch besef om het nageslacht te kunnen laten zien hoe in de twintigste eeuw bosbouw werd bedreven.

Dit voornemen geeft ons als PWD mogelijk de kans om een aantal voor paddenstoelen belangrijke fijnsparbossen veilig te stellen. Natuurlijk moeten we dan wel weten wélke bossen waardevol zijn. Helaas zijn onze gegevens op basis van kilometerhokken te grof om daarmee de exacte ligging van goede stukken te kunnen achterhalen, en dat is noodzakelijk in het kader van bescherming. Waarnemingen van kritische soorten in het Drentse bestand kunnen wel als richtlijn dienen om veelbelovende kilometerhokken te selecteren en daarbinnen de exacte plaats van waardevolle percelen te bepalen. Daarnaast hebben velen van ons waarschijnlijk wel een beeld van waar in een bepaalde boswachterij de betere fijnsparbossen liggen.

Ook bij oudere sparrenopstanden is het van groot belang om onderscheid te maken tussen bossen met hoge en minder hoge mycologische kwaliteiten. Iedere paddenstoelenkenner met enige veldervaring weet dat die verschillen groot zijn. In het ene sparrenbos staan alleen maar algemene soorten, met een overwicht aan strooiselafbrekers als trechterzwammen en schijnridderzwammen. In een ander perceel kunnen tal van bijzondere mycorrhizapaddenstoelen van Fijnspar voorkomen. Indicatief voor waardevolle sparrenpercelen is vaak het talrijke optreden van de Zwarte truffelknotszwam (*Cordyceps ophioglossoides*) op Korrelige hertentruffel (*Elaphomyces granulatus*) of het samen voorkomen van de Fraaie gifgordijnzwam (*Cortinarius orellanoides*) en Olijfplaatgordijnzwam (*C. scaurus*). Dan kunnen ook echt bijzondere soorten worden verwacht, zoals Forse melkzwam (*Lactarius trivialis*) en Kamfergordijnzwam (*Cortinarius camphoratus*).

De mycologische betekenis hangt ook in dit geval voor een groot deel af van de voorgeschiedenis van zo'n perceel. Vooral begreppelde sparrenbossen op vochtige, voedselarme bodems met een goed ontwikkelde moslaag en verder weinig ondergroei scoren in principe hoog. Van groot belang is of het perceel een aanvangsbemesting gekregen heeft en zo ja, waarmee: kunstmest, Thomasslakkenmeel, compost of groenbemesting met lupines. De mate van dunning is van betekenis voor het microklimaat in een opstand. Paddenstoelen zijn gebaat bij een donker bos met een gesloten kroonlaag.

Standpunt van het bestuur van de PWD met betrekking tot de omvorming van sparrenbossen ouder dan 50 jaar naar gemengd bos of loofbos

- Voor het behoud van mycologische waarden in sparrenbossen is het noodzakelijk de opstanden ongemengd te laten met een min of meer gesloten kroonlaag.
- Een sparrenopstand moet een minimale oppervlakte van circa 1 ha hebben voor de ontwikkeling van een karakteristieke mycoflora.
- Voordat tot omvorming of andere forse ingrepen in oude sparrenbossen wordt overgegaan, dient eerst te worden nagegaan of het betreffende perceel bijzondere mycologische waarden (of andere natuurwaarden) herbergt.
- Daarna moet een afweging worden gemaakt tussen voor- en nadelen van omvorming, onder meer de te behalen natuurwinst na de geplande ingreep,

Spoedoperatie: sparrenbossen op de kaart

Om, voor het te laat is, nog een aantal waardevolle sparrenbossen in Drenthe te behoeden voor verregaande aantasting van hun bijzondere biotoop, willen we als PWD het komende najaar een actie starten om zoveel mogelijk van dit soort bossen in kaart te brengen. Het zou mooi zijn als we deze klus in één paddenstoelenseizoen kunnen klaren. In het excursieprogramma voor komend najaar hebben we een aantal boswachterijen opgenomen met het doel om vooraf geselecteerde fijnsparbossen die er veelbelovend uitzien te bezoeken en te zien wat ze aan paddenstoelen te bieden hebben. Iedereen kan echter ook individueel aan deze inventarisatie meewerken en zulke inspanningen zullen voor afronding van het project ook noodzakelijk zijn. ***Indien je de komende herfst de sparrenbossen in een bepaald gebied (bijvoorbeeld een (deel van een) boswachterij wilt adopteren, wordt je dringend verzocht dit vooraf aan de coördinator van dit project, Rob Chrispijn, door te geven. Dit om doublures te voorkomen.***

Voor dit project is een formulier ontworpen dat achterin deze nieuwsbrief is opgenomen. Voor gebruik in het veld kun je het zelf onder het kopieerapparaat leggen. Het is ook mogelijk om extra exemplaren aan te vragen bij de coördinator van dit project, Rob Chrispijn. Het formulier bestaat uit twee delen: (1) een algemeen deel voor gegevens over plaats, vegetatie, bodem en beheer en (2) een streeplijst voor maximaal drie bezoeken met voorgedrukt een aantal belangrijke Rode-lijstsoorten en indicatorsoorten voor waardevolle Fijnsparbossen. Het algemene deel lijkt op het eerste gezicht wellicht veeleisend, maar het invullen van veel categorieën is facultatief en bedoeld voor veldwerkers die over speciale kennis beschikken, bijvoorbeeld over mossen. Op de streeplijst kunnen de geschatte aantallen vruchtlichamen per soort per bezoekdatum worden aangegeven. Het invullen ervan spreekt verder voor zich.

Voorrang voor oude bossen

Bij dit project geven wij voorrang aan gegevens over oude sparrenopstanden omdat deze momenteel acuut worden bedreigd. Maar gegevens over waardevolle jonge opstanden zijn eveneens welkom. Het hoofddoel is het opsporen van de meest waardevolle sparrenbossen in Drenthe, doch we hopen dat het formulier ook een groot aantal malen zal worden ingevuld voor minder waardevolle percelen. Op de eerste plaats uiteraard om die uit te sluiten van de toplijst die wij na afloop van het onderzoek hopen voor te leggen aan de beheerders, maar ook om een beter inzicht te krijgen in de factoren die de mycologische waarde bepalen. Wellicht is het mogelijk om mycologisch waardevolle sparrenbossen niet alleen te herkennen aan hun paddenstoelen maar ook aan eigenschappen van bodem of/en vegetatie. Dat zou het voor beheerders een stuk gemakkelijker maken om zelf waardevolle stukken te identificeren en prioriteiten te stellen.

Een lichtend voorbeeld

Direct contact met beheerders is vaak de meest effectieve manier om bijzondere paddenstoelenbiotopen onder de aandacht te brengen. Dat werkt met sparrenbossen niet anders. Roeland Enzlin had een paar jaar terug in Boswachterij Grollo een sparrenbos ontdekt dat rijk was aan Rode-lijstsoorten. Hij heeft dat gemeld bij de plaatselijke beheereenheid van SBB en daar later een klein rapport over geschreven. Onlangs is hij met een boswachter het desbetreffende perceel wezen inspecteren. Het stond op de nominatie om er hout te gaan oogsten. In overleg met Roeland is besloten om hier de houtkap te

beperken en het aan paddenstoel meest rijke deel geheel met rust te laten. Dat is een mooie uitkomst, waarvan we hopen dat die in veel meer gevallen haalbaar is.

Literatuur

Arnolds, E., R. Douwes & I. Somhorst. 2004. Mycologische avonturen in jonge sparrenbosjes op

voormalige landbouwgrond. *Coolia* 47: 56-64.

Arnolds, E. & R. Chrispijn. 2011. Paddenstoelen in Nationaal Park 'Het Drents-Friese Wold 2008-2010. Rapport Paddenstoelen Werkgroep Drenthe.*

R. Chrispijn & E. Arnolds. 2011. PWD rapport over paddenstoelen in het Drents-Friese Wold gereed. Nieuwsbrief Paddenstoelenwerkgroep Drenthe 12: 12-14.

Douwes, R., K. Raangs & I. Somhorst. 2008. Drie bijzondere Gordijnzwammen in noordelijke sparrenbosjes. *Coolia* 51:18-23.